

Cossos, omissions i ritmes: la festa de llegir Machado

LLIBRES NARRATIVA / 29 GENER, 2019

El seu *cos i altres festes*, de la nord-americana d'origen cubà i austríac Carmen Maria Machado, comença molt bé. Els dos primers contes són perfectes i ha estat una decisió editorial encertada posar-los junts, perquè si bé fan desmerèixer una mica la resta del recull, aconseguen convèncer-nos que la literatura de Carmen Maria Machado és digna d'atenció. Abans de publicar aquest recull ja havia vist peces seves publicades a *Granta* i al *New Yorker*.

El primer, «La sutura del marit», inclou faules explicades per la narradora i personatge com a afegitons que il·lustren o amplien la metàfora de la narració, que en aquest cas no té res d'extraordinari: una dona, que porta una cinta al coll sense que en sapiguem mai el perquè, es casa i té un fill que també es casa. La cinta que la narradora no deixa tocar ni al marit passats uns anys de matrimoni és un senyal de la seva independència, de la mateixa manera que ho és el desig fugaç que sent per una model de pintura al natural. L'alienació és sentir desig per una dona i pensar de seguida en la seva projecció masculina: imaginar com xalarien ells en cas de consumir aquest desig lèsbic. Quan ho explica al marit, ell s'encén de desig per la versió masculinitzada i teatral del sexe lèsbic, i poc després ella abandona les classes de pintura. Tot això ens ho explica una narradora que afegeix endevinalles i faules truncades a la narració, obertes a més de dues interpretacions com un «tria la teva aventura» sense resoldre. A més de les narracions paral·leles, «La sutura del marit» té instruccions sensorials sobre la seva lectura: la narradora et diu com has d'imaginar la veu dels personatges i et fa recomanacions pràctiques per comprendre el que sent un o més dels personatges que presenta.

A *El seu cos i altres festes*, no sempre queda clar quina és la identitat de gènere dels narradors. Totes són dones i gairebé sempre es relacionen amb altres dones, però la seva orientació sexual és oscil·lant. Això ens obliga a entrar als relats amb una incertesa fèrtil sobre la identitat i desitjos de les protagonistes, que expliquen històries lineals però amb salts temporals i canvis de ritme vertiginosos. Partim d'una situació concreta que s'allarga, com passa al conte «Mares», en què una dona amb una criatura als braços que no és seva per, acte seguit, passar a una enumeració de fets que en dues línies ens traslladen vint anys al futur. L'*alter ego* de l'autora a «La resident» ens dóna pistes sobre com escriu. Parla de l'*ostranénie* o estranyament que va teoritzar el formalista rus Viktor Xklovski, l'opció de mirar les coses prou de prop perquè perdin el seu ús i significat habitual —com quan repetim moltes vegades la paraula «cullera». Mentre condueix la narradora explícita la seva predilecció per la Rapsodia espanyola composta per Isaac Albéniz: el que li agrada de la

cançó són els altibaixos equilibrats del ritme.

Cossos, omissions i ritmes

Els contes d'*El seu cos i altres festes* tenen punts forts clars: el ritme de la narració i les omissions, que hi són quan toca i com toca per despertar-nos la inquietud. L'encert rítmic rau en el contrast equilibrat entre paràgrafs descriptius i sentències curtes i contundents: «No hi vius mai, amb una dona; hi vius a dintre». «Gràcies a Déu que no podem tenir un fill», repeteix la narradora a cada trobada sexual entre ella i l'amant, fins que en un passatge concret la narradora afegeix «i el vam fer». I tenen un parell de fills que no saps qui ha engendrat, perquè la narradora fa que això no sigui rellevant. Com en altres relats d'algunes escriptores femenines, les relacions d'amistat i erotisme entre dones formen part d'un món marginal, el de les dones sense els homes. No és un món nou, sempre ha existit a tot arreu, però relegat a un segon terme. Tot i la perspectiva i temàtica molt femenina de la seva obra, Machado confessa a les cites prèvies del llibre que el seu avi cubà va ensenyar-li a narrar.

Als agraïments d'aquest primer llibre l'autora fa una dedicació a totes les dones artistes que l'han precedit, i alguns dels relats tenen per protagonistes dones amants que erigeixen petits altars a grans dones, figures com la periodista Lorena Hickok i la primera dama Eleanor Roosevelt, amants hipotètiques. Pensadores, artistes i lesbianes. El lesbianisme té molt a veure amb tot això perquè, més enllà de la hipotètica orientació sexual de la Machado humana, és l'únic àmbit on els homes no tenen cabuda —i dir històries amb homes i dir *mainstream* és el mateix. En un dels contes sobre dones que s'estimen l'autora ho diu sense subterfugis: una d'elles guarda pastilles anticonceptives en algun calaix «per quan encara existien els homes». Els homes ja no hi són, ara només hi són ella i l'amant, i la casa i la filla que comparteixen. Pel que fa a la marginalitat de la condició femenina —dones soles, o bisexuals sense homes, lesbianes—, alguns contes recorden als de la japonesa Hiromi Kawakami que Quaderns Crema va publicar en català sota el títol *Amors imperfectes*, tot i que els dos llibres surten de tradicions allunyades i Kawakami no és la militant del cos que és Machado.

El culte a la dona parteix del cos i de les seves imperfeccions, tares que van des dels quilos de més fins al seu oposat esquelètic i als grans de pus que tot d'una omplen el cos d'una protagonista. Machado no se n'amaga: el títol del recull té la paraula «cos» i abans d'accedir al primer conte topem amb dues cites que són referències a la incomoditat del cos i al dolor atàvic de les dones sota el jou dels homes. Hi ha alguna cosa de la identitat íntima del cos i el desig femenins que vertebrava tot el llibre. És com si Machado ens digués que el cos i el desig defineixen la dona. El cos és la dona i la dona és el cos i l'ha de preservar, en la seva materialitat, intacte dels paranys del món, i els paranys del món són les regles antigues escrites pels homes i després convertides en cànons que les dones s'imposen per una pulsio destructiva com els virus i les epidèmies que campen per un parell de contes del recull.

Més que el què, el com

Per les atmosferes femenines, les dones que veuen el món i que tenen les seves cabòries i ens les expliquen, *El seu cos i altres festes* em recorda a la narrativa de la millor Lucia Berlin, tot i que Berlin sol plantar-nos davant d'escenes que inclouen homes en el pla sexual i la prosa de Machado és més ambiciosa en el pla simbòlic. Algú s'atreveria a titllar *El seu cos i altres festes* de realisme màgic, en el sentit que les situacions que s'hi presenten són versemblants i podrien ser «reals» però tenen un punt de fuga sobrenatural. En tot cas, l'encasellament no ens diu gaire res. Allò que és sobrenatural, en aquests contes, actua com a símbol del que ens vol dir la narració: les dones evanescentes de la botiga de roba de luxe són *la dona* en un sentit ampli, en el sentit d'esclava de condicionants absurds sobre quina forma ha de tenir el seu cos i quin ha de ser el motlle dels seus desitjos.

En un dels contes de Machado hi passa el que Stephen King defineix com a imatge última del terror: la possibilitat que existeixi, sota el teu llit, un ésser que potser ets tu mateix i que sens dubte t'arrossega cap a l'abisme. Machado no es rabeja en el gènere del terror, però hi arriba per la via de reflectir les angoixes vitals femenines. Els contes il·lustren la

relació de la dona amb el cos a partir de metàfores esparcides: dones translúcides condemnades a viure entre els recorts de vestits de luxe, dones incapaces de menjar més de vuit cullerades sense que els exploti un estómac passat pel quiròfan. El missatge ja el coneixem, però la manera original i efectiva de presentar-lo fa que els contes de Machado, a grans trets, no siguin previsibles.

ETIQUETES: ANAGRAMA CARMEN MARIA MACHADO DONA GRANTA NARRATIVA NEW YORKER

JÚLIA BACARDIT | ÚLTIMES PUBLICACIONS

(Barcelona, 1991). Graduada en Humanitats, escriu a mit'ans com *La Llanca*, *Núvol* i *Nationàlia*. És sòcia co-fundadora de la revista de creació *BRANCA*.

Articles relacionats

**L'art d'escriure com
Alice Munro**

**Serotonina, YouPorn i
una Steyr Mannlicher
HS .50 carregada**

**L'«Apotropaica» fa que
pensis**

Llibres
Cultura
Nosaltres
Contacte

© LA LECTORA
hola@lalectora.cat

Política de privacitat
Copyleft

© LA LECTORA 2018